

**ECOLOGISCHE QUICKSCAN
VERHULSTPLEIN
TE DEN HAAG**

ECOLOGISCHE QUICKSCAN

VERHULSTPLEIN

TE DEN HAAG

Colofon

Opdrachtgever: William Investments B.V.
t.a.v. Dhr. K. Holthuijsen
3001 DA Rotterdam

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.
Nobelsingel 2
2652 XA Berkel en Rodenrijs
010 -249 24 60
info@vdhelm.nl www.vdhelm.nl

Projectfoto's: Dhr. M. Loeve

© VanderHelm Milieubeheer B.V. / Provincie Zuid-Holland

Projectcode: WIDE150804

Verantwoording	Status / versie	Definitief
	Datum	30-06-2015
Auteur	Dhr. ing. A. Kolders	
Kwaliteitscontrole	Mevr. ing. M. Nieuwenhuijsen	
Vrijgave	Dhr. ing. A.A. Heijboer	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	4
1.1 AANLEIDING	4
1.2 DOELSTELLING	4
1.3 DESKUNDIGHEID	4
1.4 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	4
1.5 KWALITEITSBORGING.....	5
1.6 VERANTWOORDING	5
2. PROJECTGEBIED	6
2.1 HUIDIGE SITUATIE	6
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN	6
3. WERKWIJZE	6
3.1 BUREAUONDERZOEK	7
3.2 VELDONDERZOEK	7
4. ONDERZOEKSRISULTATEN	8
4.1 BESCHERMDE GEBIEDEN	8
4.2 FLORA EN FAUNA.....	8
5. TOETSING AAN WETGEVING	13
5.1 BESCHERMDE GEBIEDEN	13
5.2 FLORA- EN FAUNA	13
6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15
6.1 CONCLUSIES	15
6.2 AANBEVELINGEN	15
REFERENTIELIJST	16

BIJLAGEN

1. REGIONALE LIGGING PROJECTGEBIED
2. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
3. FOTO'S TER PLAATSE
4. TEKENING VAN DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van William Investments B.V., opdracht gekregen voor het uitvoeren van een ecologische quickscan ter plaatse van een voormalig kantoorpand aan het Verhulstplein te Den Haag.

1.1 AANLEIDING

Aanleiding tot deze ecologische quickscan zijn de bestaande natuurwetgeving en de voorgenomen werkzaamheden binnen het projectgebied, betreffende het slopen van het voormalige kantoorpand ten behoeve van de bouw van twee woontorens. Door de werkzaamheden kunnen (beschermde) flora- en faunasoorten worden benadeeld, beschadigd of gedood. Ook kunnen beschermde natuurgebieden worden aangetast. Hierdoor is er bij uitvoering van de werkzaamheden kans op overtreding van de Flora- en faunawet en/of de Natuurbeschermingswet 1998. Om conform de bestaande natuurwetgeving te werken dient inzicht te worden verkregen in de aanwezigheid van beschermde soorten en natuurgebieden. Hierbij dient te worden onderzocht of aanwezige beschermde habitats en (beschermde) flora en faunasoorten nadelig worden beïnvloed door de werkzaamheden.

1.2 DOELSTELLING

Doel van deze ecologische quickscan is meerledig, namelijk:

- het verkrijgen van inzicht betreffende de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde natuurgebieden;
- het verkrijgen van inzicht betreffende de aanwezigheid van beschermde flora- en faunasoorten in of nabij het projectgebied en het verkrijgen van inzicht in de effecten van de werkzaamheden op de eventueel aanwezige beschermde soorten.

1.3 DESKUNDIGHEID

De ecologen van VanderHelm Milieubeheer B.V. voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken, zie box 1, genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK

De ecologische quickscan betreft een onderzoek naar de aanwezige beschermde habitats en beschermde flora en fauna ter plaatse van het projectgebied. Het onderzoek is gebaseerd op een bureaustudie en een éénmalig veldbezoek. Voor een volledige inventarisatie van alle aanwezige flora en fauna ter plaatse van het projectgebied dient een inventarisatie over een langere periode te worden uitgevoerd.

De voorgenomen sloop van het pand wordt getoetst aan de Flora- en faunawet. Van de nieuwbouw zijn nog geen definitieve plannen bekend. Een toetsing van de nieuwbouw plannen aan de Flora- en faunawet valt dan ook buiten de scope van dit onderzoek.

1.5 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd.

Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is door Lloyd's Register Quality Assurance gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2008.

1.6 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2. PROJECTGEBIED

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied is gelegen aan het Verhulstplein te Den Haag. Het projectgebied bestaat uit een voormalig kantoorpand dat sinds 2005 leeg staat en niet meer wordt onderhouden. Rondom het pand is een tuin aanwezig en staat een stenenmuurtje met daarop een hek. De omgeving van het projectgebied betreft een stedelijke omgeving bestaande uit kantoren, woningen, straten en boomrijen. Circa 100 meter ten westen van de onderzoekslocatie is het Verversingskanaal gelegen en circa 300 meter ten noordwesten van de locatie is natuurgebied 'Westduinpark' en 'Wapendal' gelegen.

De precieze begrenzing van het projectgebied wordt weergegeven op afbeelding 1 en voor de regionale ligging wordt verwezen naar bijlage 1. Voor een fotografische weergave van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	Voormalig Kantoorpand
Straat:	Verhulstplein 23
Plaats:	Den Haag
Gemeente:	Den Haag
Provincie:	Zuid-Holland
Kilometerhok (Rijksdriehoekskoördinaten):	X: 78797 Y: 455794

Afbeelding 1: Globale begrenzing projectgebied met een rode lijn (Bron: Bingmaps)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE EN WERKZAAMHEDEN

Het voormalige kantoorpand zal in de toekomst worden gesloopt waarna twee woontorens worden gebouwd. Met betrekking tot de toekomstige situatie zijn geen gegevens voorhanden. De effecten van de nieuwbouw zijn dan ook niet getoetst in onderhavige ecologische quickscan.

Het voornemen is om 2016 te starten met de nieuwbouw. De exacte planning van de sloop en nieuwbouwwerkzaamheden is tijdens de uitvoering van het ecologisch onderzoek nog niet bekend.

3. WERKWIJZE

Het onderzoek is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus - Branchevereniging voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging (juni 2008 en februari 2010). Ten behoeve van het onderzoek zijn een bureaustudie en een veldonderzoek uitgevoerd.

3.1 BUREAUONDERZOEK

Aan de hand van gegevens van de provincie Zuid-Holland en van het Ministerie van Economische Zaken is bepaald of er Beschermde natuurgebieden aanwezig zijn in of nabij het projectgebied en wat de instandhoudingsdoelstellingen van die gebieden zijn. Op basis van gegevens van de provincie Zuid-Holland is bepaald of er gebieden van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) aanwezig zijn in of nabij het projectgebied.

Om te bepalen welke soorten mogelijk aanwezig zijn in het projectgebied zijn verscheidene verspreidingsatlassen, verspreidingskaarten en jaarverslagen geraadpleegd. De informatie uit deze atlassen is niet altijd actueel en veelal op uurhok weergegeven (5 x 5 km). Hierdoor kunnen deze gegevens voor het projectgebied enkel als richtlijn worden toegepast en tijdens het veldbezoek worden getoetst.

3.2 VELDONDERZOEK

Middels één veldbezoek is voor alle in de omgeving voorkomende beschermde soorten bepaald of deze in het projectgebied aanwezig zijn of op basis van het biotoop aanwezig kunnen zijn. Er is een algemene beoordeling gemaakt ten aanzien van de geschiktheid van het gebied voor de diverse beschermde soorten en soortgroepen. De veldinventarisatie is uitgevoerd door een deskundig ecoloog van VanderHelm Milieubeheer B.V.

De tabellen 2 en 3 bevatten respectievelijk de gegevens van het uitgevoerde veldbezoek en de weersgesteldheid.

Tabel 2: Uitgevoerd veldbezoek

Datum	Activiteit	Soortgroep	Tijdstip (vanaf)	Uitvoerende(n)
11-06-2015	Veldbezoek	Flora Vogels Vleermuizen Vissen Amfibieën Grondgebonden zoogdieren Reptielen Schelpdieren	13.00 uur	dhr. A. Kolders dhr. M. Loeve
29-06-2015	Veldbezoek op het dak	Flora Vogels Vleermuizen	16:00 uur	dhr. F. van der Lans

Tabel 3: Weersomstandigheden*

Datum	Temperatuur (°C)		Overheersende windrichting -kracht (Bft)	Bewolking	Neerslag (mm)
	Min.	Max.			
11-06-2015	9,1	24,8	ONO 3	Zon	0,0
29-06-2015	11,9	22,7	WNW 2	Half bewolkt	0,0

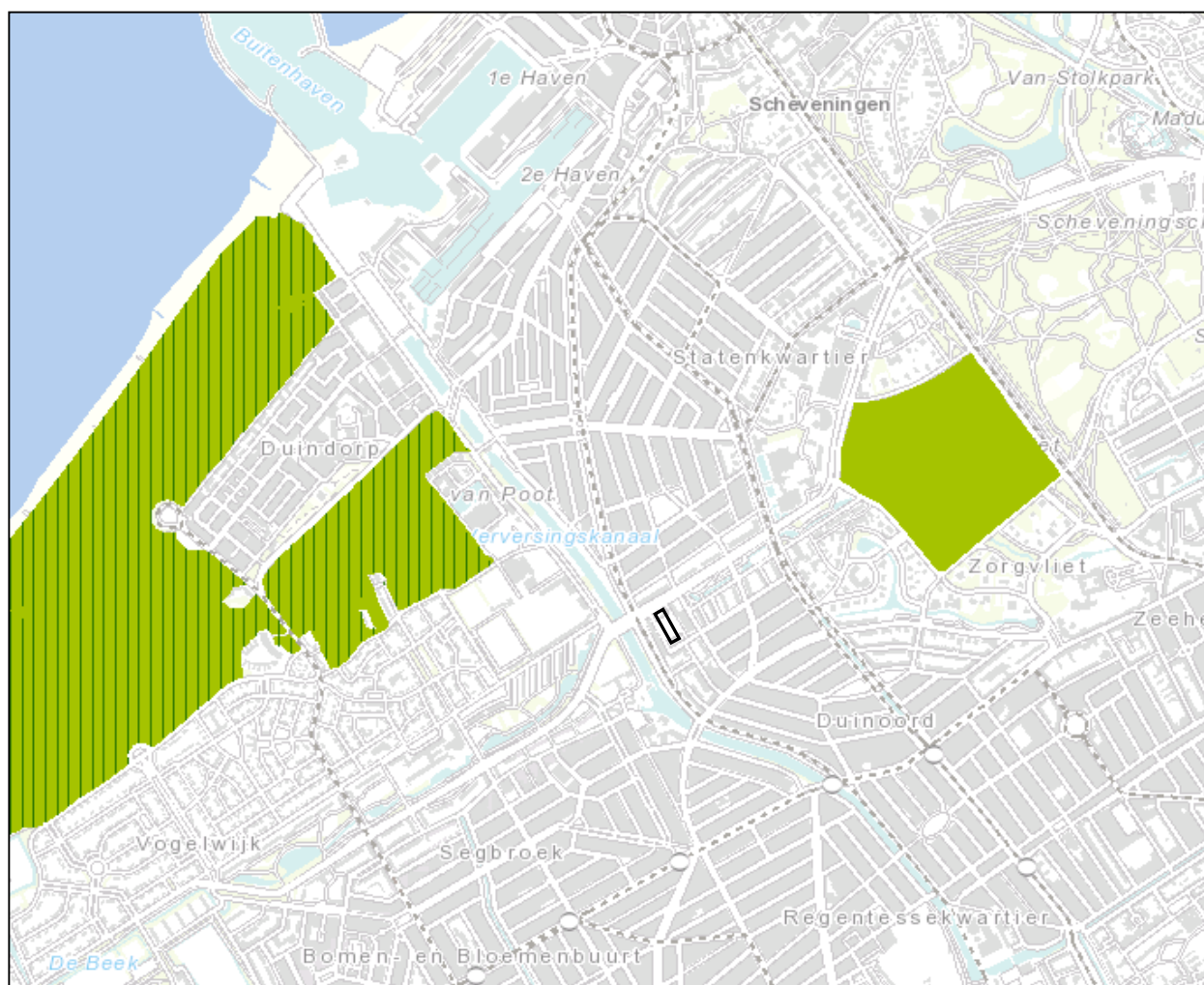
* Weersomstandigheden ter plaatse van weerstation Rotterdam (bron: KNMI)

4. ONDERZOEKSRISULTATEN

4.1 BESCHERMDE GEBIEDEN

Het projectgebied is niet in een beschermd natuurgebied volgens de Natuurbeschermingswet 1998 gelegen. In de directe omgeving van het projectgebied komen wel beschermde natuurgebieden voor. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied betreft Westduinpark & Wapendal en ligt op een afstand van circa 300 meter ten noordwesten van het projectgebied.

Het projectgebied ligt niet in een gebied van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Wel bevinden zich binnen een straal van drie kilometer om het projectgebied enkele NNN-gebieden. Dichtst bij zijnde ligt op 1 kilometer afstand en het betreft Zorgvliet.

 Projectgebied

Afbeelding 2: Projectgebied in relatie tot de beschermde natuurgebieden en NNN-gebieden. De gearceerde delen zijn beschermd natuurgebied en de gekleurde delen zijn onderdeel van NNN.

4.2 FLORA EN FAUNA

In § 4.2.1 is weergegeven welke soorten worden verwacht op basis van de bureaustudie en in § 4.2.2 is weergegeven of deze soorten ook worden verwacht op basis van het veldbezoek of al zijn aangetroffen tijdens het veldbezoek.

4.2.1 BUREAUONDERZOEK

De in tabel 4 weergegeven soorten worden verwacht op basis van het bureauonderzoek.

Tabel 4: Verwachte beschermde flora- en faunasoorten in het projectgebied op basis van het bureauonderzoek.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status Flora- en faunawet	Bron*
Vaatplanten	Steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	Tabel 2	2, 3
	Tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	Tabel 2	2, 3
	Gele helmblroom	<i>Pseudofumaria lutea</i>	Tabel 2	2, 3
	Grote kaardenbol	<i>Dipsacus fullonum</i>	Tabel 1	2, 3
Vogels	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Vogels, categorie 2	3, 4
	Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	Vogels, categorie 3	2, 3, 4
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogels, categorie 5	2,3, 4
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogels, categorie 5	2, 3, 4
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogels, categorie 5	2, 3, 4
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogels, categorie 5	2, 3, 4
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogels, categorie 5	2, 3, 4
	Diverse soorten met niet jaarrond beschermde nesten	-	Vogels	1, 2, 3, 4
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
	Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
	Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
	Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	Tabel 3, IV HR	2,3
Grondgebonden zoogdieren	Huispitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	Tabel 1	1, 2
	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Tabel 1	1, 2
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Tabel 1	1, 2
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Tabel 1	1
	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	Tabel 1	1
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Tabel 1	1

- Tabel 1: algemene soort, licht beschermd;
- Tabel 2: overige soort, middel zwaar beschermd;
- Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB, zwaar beschermd;
 - IV HR: soorten opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;
- Vogels: vogels die ieder jaar een nieuw nest maken;
- Vogels, categorie 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- Vogels, categorie 3: nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
- Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen;
- * Bron: 1 = verspreidingsatlas. 2 = www.telmeel.nl. 3 = inschatting op basis van het biotoop (m.b.v. Google Maps). 4 = landelijke vegetatie databank.

4.2.2 VELDONDERZOEK

In tabel 5 is weergegeven welke beschermde soorten in het gebied zijn aangetroffen of op basis van biotoopkenmerken worden verwacht. Beschermde soorten die niet in deze tabel zijn opgenomen worden op basis van de ecologische quickscan niet verwacht. Voor soorten die niet in deze tabel zijn opgenomen zijn derhalve geen maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet nodig.

Als aanvulling op de tabel is per soortgroep meer informatie gegeven. Hier is voor alle uit de bureaustudie naar voren gekomen soorten behandeld waarom deze soorten worden verwacht of uitgesloten. Voor alle verwachte soorten zijn de gebiedsfuncties en de beschermde elementen volgens de Flora- en faunawet beschreven.

Tabel 5: Aanwezige en verwachte beschermde flora- en faunasoorten in het projectgebied op basis van het veldonderzoek

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Beschermde status Flora- en faunawet	Gebiedsfunctie*	Aangetroffen (A) of verwacht (V)
Vogels	Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	Vogels, categorie 2	V,F	V
	Ekster	<i>Pica pica</i>	Vogels, categorie 5	V,F	V
	Koolmees	<i>Parus major</i>	Vogels, categorie 5	V,F	V
	Pimpelmees	<i>Cyanistes caeruleus</i>	Vogels, categorie 5	V,F	V
	Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	Vogels, categorie 5	V,F	V
	Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	Vogels, categorie 5	V,F	V
	Diverse soorten met niet jaarrond beschermde nesten	-	Vogels	V,F	V
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, O	V
	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, O	V
	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	Tabel 3, IV HR	V, F, O	V
	Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	Tabel 3, IV HR	O	V
	Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	Tabel 3, IV HR	O	V
	Watervleermuis	<i>Myotis daubentoni</i>	Tabel 3, IV HR	O	V
Grondgebonden zoogdieren	Huispitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	Tabel 1		V
	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Tabel 1		V
	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	Tabel 1		V
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	Tabel 1		V
	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	Tabel 1		V
	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	Tabel 1		V

- Tabel 1: algemene soort, licht beschermd;
- Tabel 2: overige soort, middel zwaar beschermd;
- Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB, zwaar beschermd;
 - I AMvB: bijlage 1 van de Algemene Maatregel van bestuur;
 - IV HR: soorten opgenomen in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn;
- Vogels: vogels die ieder jaar een nieuw nest maken;
- Vogels, categorie 2: nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
- Vogels, categorie 5: nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen;
- -: geen specifieke bescherming, wel zorgplicht;
- Gebiedsfunctie: V: verblijfplaats (nest), O: overwinteringsgebied, VI: vliegroute, F: foerageergebied. De gebiedsfunctie is alleen weergegeven voor zwaarder beschermde soorten (tabel 2, 3 en vogels).

Vaatplanten

In het projectgebied zijn ten tijde van het locatiebezoek geen zwaarder beschermde (Tabel 2 en 3) plantensoorten aangetroffen. De aanwezigheid van zwaarder beschermde (Tabel 2 en 3) plantensoorten kan op basis van het veldbezoek worden uitgesloten.

Rondom het gebouw is een stenenmuurtje aanwezig met daarop muurvarens. Daarnaast groeit er op de stoep van het gebouw Kransmuur, Rode schijnspurrie en Gewoon langbaardgras. Tegen de muur van het trappenstelsel in het gebouw is een Mannetjesvaren aanwezig. De mogelijkheid bestaat dat in de toekomst beschermde muurflora op het muurtje kunnen ontstaan zoals Tongvaren en Steenbreekvaren.

In de tuin van het gebouw zijn verwilderde planten aangetroffen zoals Oranje havikskruid en Spoorbloem.

Vogels

Jaarrond beschermde nesten - Categorie 1 tot en met 4

Het projectgebied biedt mogelijkheden voor vogels om te broeden. Het gebouw is geschikt als nestlocatie voor gierzwaluwen (categorie 2) doordat dit gebouw relatief hoog is, verschillende gaten/kieren bevat en een vrije aanvliegroute kent. Doordat het gebouw al tien jaar niet in onderhoud is, zijn gaten (gesneuvelde ruiten) en kieren ontstaan waardoor het vrij toegankelijk is voor soorten die graag in gebouwen broeden. Tijdens het veldbezoek zijn rondom het gebouw gierzwaluwen waargenomen.

De Huismus (categorie 2) wordt niet verwacht als broedvogel in de gebouwen. Tijdens het locatiebezoek was de Huismus niet aanwezig. Doorgaans zijn huismussen het hele jaar aanwezig rondom hun broedlocatie. Het projectgebied is daarnaast ook minder geschikt voor de Huismus, omdat het projectgebied al een aantal jaren verlaten is. Huismussen hebben de aanwezigheid van mensen nodig in de vorm van etensresten. Op basis hiervan wordt een vaste rust- en verblijfplaats van de Huismus binnen het projectgebied uitgesloten.

Tijdens het locatiebezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Tijdens het veldbezoek is door de toegangverlener aangegeven dat eerder een Slechtvlak (categorie 3) op het gebouw broedde. Tijdens het bezoek aan dak is geconstateerd dat veel stadsduiven aanwezig zijn. Op het dak lagen ook resten van een gepredeerde duif. Op het dak zijn geen sporen van een nest aangetroffen. Op basis van het veldbezoek wordt de aanwezigheid van een vaste rust- en verblijfplaats van de Slechtvalk dan ook uitgesloten. Verwacht wordt dat de dieren af en toe langs komen om te jagen op de stadsduiven. Als er een nest aanwezig zou zijn zouden de duiven zeker niet op het dak broeden.

Jaarrond beschermde nesten - Categorie 5

In de directe omgeving van het gebouw ligt een tuin en zijn enkele bomen aanwezig. De bomen in het projectgebied kunnen geschikt zijn voor soorten uit categorie 5 zoals Koolmees, Pimpelmees, Ekster en Zwarte kraai.

Algemene broedvogels

Voor algemene broedvogels welke broeden in bomen, struiken is de omgeving rondom het kantoorpand geschikt. De verwilderde plant- en struikvakken zijn geschikt voor verschillende soorten zangvogels als Winterkoning, Heggenmus, Tjiftjaf, Tuinfluiter en Zwartkop. Het gebouw is met name geschikt voor soorten als spreeuw en boomkruiper die in gebouwen broeden. Op het dak broeden stadsduiven.

Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen bebouwing

Het gebouw is zeer geschikt voor vleermuizen door de vele openingen/kieren in het gebouw die toegang geven in het gebouw en spouwmuren. Dit zijn ideale plekken als zomer-, kraam, paar- en/of winterverblijfplaats voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. Het gebouw heeft bovendien kelders welke geschikt zijn als overwinteringsplaats voor Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis, Baardvleermuis en Watervleermuis. De kelder zijn geschikt door de dikke muren en een constante temperatuur.

Foerageergebied

Het projectgebied wordt mogelijk door vleermuizen gebruikt als foerageergebied. In de directe omgeving zijn voldoende en geschiktere foerageergebieden voor deze dieren aanwezig.

Vliegroute

Daarnaast zou het gebouw kunnen dienen als lijnvormig element waarlangs vleermuizen vliegen (vliegroute). Voor een potentiële vliegroute zijn in de omgeving voldoende gebouwen en boomrijen aanwezig die deze functie tevens (kunnen) vervullen.

Grondgebonden zoogdieren

Voor algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren (Tabel 1-soorten), zoals huispitsmuis, konijn en egel is geschikt habitat aanwezig in de vorm van de verwilderende begroeiing en het gebouw zelf. In het gebouw zijn muizenkeutels aangetroffen. Voor zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3) is geen geschikt habitat aangetroffen binnen het projectgebied. Derhalve wordt het voorkomen van deze soorten uitgesloten.

Amfibieën

Op basis van het veldbezoek zijn zwaarder beschermde amfibieën uitgesloten (Tabel 2 en 3). In het projectgebied worden enkel licht beschermde amfibieën als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander verwacht, omdat er geschikte overwinteringplaatsen aanwezig zijn in de vorm van rommelige hoekjes. In het projectgebied liggen geen geschikte voortplantingswateren voor amfibieën.

Overige soorten

Tijdens het locatiebezoek zijn geen beschermde vissen, reptielen, kevers, vlinders, libellen, slakken en kreeftachtige waargenomen. Beschermde soorten binnen deze soortgroepen worden ook niet verwacht aan de hand van het biotoop.

5. TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk is beschreven wat de wettelijke consequenties zijn die voortvloeien uit de aanwezigheid van gebieden en soorten, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Voor meer informatie over de juridische achtergronden wordt verwezen naar bijlage 2.

5.1 BESCHERMDE GEBIEDEN

Het projectgebied is niet gelegen in een beschermd natuurgebied volgens de Natuurbeschermingswet 1998. Binnen een straal van een kilometer ligt het natuurgebied Westduinpark & Wapendal. Gezien de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot het beschermd natuurgebied wordt een negatief effect op uitgesloten. De Natuurbeschermingswet 1998 is derhalve niet van toepassing.

Het projectgebied ligt niet in een gebied van Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Op circa 800 meter van het projectgebied is een gebied van NNN aanwezig. Gezien de aard van de voorgenomen werkzaamheden en de afstand tot NNN wordt een negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied uitgesloten. Vervolgstappen met betrekking tot NNN hoeven derhalve niet te worden genomen.

5.2 FLORA- EN FAUNA

Er worden op basis van bureaustudie en veldinventarisatie diverse beschermde soorten verwacht in het projectgebied.

Vogels

Categorie 1 tot en met 4

Op basis van het veldbezoek kan de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluwen niet worden uitgesloten. De nesten van deze vogels zijn jaarrond beschermd. Deze nesten worden vaak jaarrond gebruikt of de vogels keren jaarlijks terug naar hetzelfde nest.

Deze nesten zijn jaarrond beschermd, middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet, dus ook als het nest niet in gebruik is om te broeden. Om overtreding van Artikel 11 te voorkomen is een aanvullend onderzoek nodig naar de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten.

Categorie 5

In het projectgebied worden jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 verwacht van soorten die in bomen, tuinen en gebouwen broeden. Hierbij dient te worden gedacht aan soorten als Koolmees, Pimpelmees, Zwarte kraai en Ekster. De nesten van deze vogels zijn jaarrond beschermd. Voor jaarrond beschermde nesten uit categorie 5 geldt echter dat als er in de omgeving voldoende alternatief aanwezig is, de nesten een gelijke beschermingsstatus hebben als niet jaarrond beschermde nesten. In dit geval is voor alle aanwezige en te verwachten soorten voldoende alternatief in de omgeving en geldt de bescherming alleen wanneer er een broedgeval aanwezig is.

Algemene broedvogels

Daarnaast komen in het projectgebied niet jaarrond beschermde nesten van algemene broedvogels voor. De nesten van deze soorten zijn beschermd zolang ze in gebruik zijn om te broeden. De bescherming van deze nesten is geregeld middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. De periode dat er de meeste kans is op verstoring van niet- jaarrond beschermde nesten ligt in het voorjaar en de zomer. Als er in deze gevoelige periode wordt gewerkt moet rekening worden gehouden met broedvogels en moeten eventueel maatregelen worden uitgevoerd om verstoring te voorkomen.

Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen

Het gebouw bevat mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Het vernietigen van deze vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen door het slopen van gebouwen waarin vleermuizen verblijven, betekent een overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Daarnaast is er kans op overtreding van Artikel 9 van de Flora- en faunawet. Middels aanvullend onderzoek kan de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen worden vastgesteld of uitgesloten en kan worden bepaald wat het effect van de werkzaamheden is op de eventuele vaste rust- en verblijfplaatsen.

Vliegroutes of foerageergebied

In de omgeving zijn voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden aanwezig. Daarnaast is het projectgebied niet bijzonder geschikt voor deze functies. Het projectgebied maakt dan ook geen deel uit van een essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied van vleermuizen dat beschermd is middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1 soorten en overige soorten

Er worden op basis van bureaustudie en veldinventarisatie geen beschermde vissen, amfibieën, kevers, vlinders, libellen, slakken en kreeftachtigen verwacht in het projectgebied. Wel komen van deze soortgroepen niet-beschermde soorten voor. Er worden diverse Tabel 1 soorten (licht beschermde soorten) verwacht binnen de soortgroepen planten, amfibieën en grondgebonden zoogdieren. Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeven voor deze soorten geen aanvullende maatregelen te worden genomen in het kader van de Flora- en faunawet. Opgemerkt wordt dat de zorgplicht voor alle soorten van toepassing is.

6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Ter plaatse van een voormalig kantoorpand aan het Verhulstplein te Den Haag is een ecologische quickscan uitgevoerd. In de toekomst wordt het kantoorpand gesloopt. Deze werkzaamheden hebben een nadelige invloed op de aanwezige flora en fauna. Er dienen ecologische maatregelen te worden genomen om te werken conform de Flora- en faunawet.

6.1 CONCLUSIES

Op basis van de ecologische quickscan wordt geconcludeerd dat:

De volgende beschermde soorten op basis van het biotoop worden verwacht:

- Tabel 1: Bruine kikker, Gewone pad, Kleine watersalamander en diverse grondgebonden zoogdieren;
- Tabel 3 IV HR: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Baardvleermuis en Gewone grootoorvleermuis;
- Vogels: Gierzwaluw (cat. 2), Koolmees (cat. 5), Pimpelmees (cat. 5), Ekster (cat.), Zwarte kraai (cat. 5) en algemene broedvogels;

De volgende beschermde gebieden aanwezig zijn in en rond het projectgebied:

- Natuurbeschermingswet 1998: Westduinpark & Wapendal op circa 500 meter afstand;
- Natuurnetwerk Nederland (voormalige EHS): zorgvliet op circa 1 kilometer afstand;

Rekening dient te worden gehouden met:

- De (mogelijke) aanwezigheid van de hierboven genoemde beschermde soorten;
- De zorgplicht zoals opgenomen in de Flora- en faunawet, die te allen tijde van toepassing is. De zorgplicht is van toepassing op alle soorten.

Geen rekening hoeft te worden gehouden met:

- De Natuurbeschermingswet 1998 aangezien de werkzaamheden geen effect hebben op enig beschermd natuurgebied volgens de Natuurbeschermingswet 1998;
- Vervolgstappen inzake het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische hoofdstructuur) zijn niet nodig, aangezien de werkzaamheden geen effect hebben op enig gebied behorend tot NNN.

6.2 AANBEVELINGEN

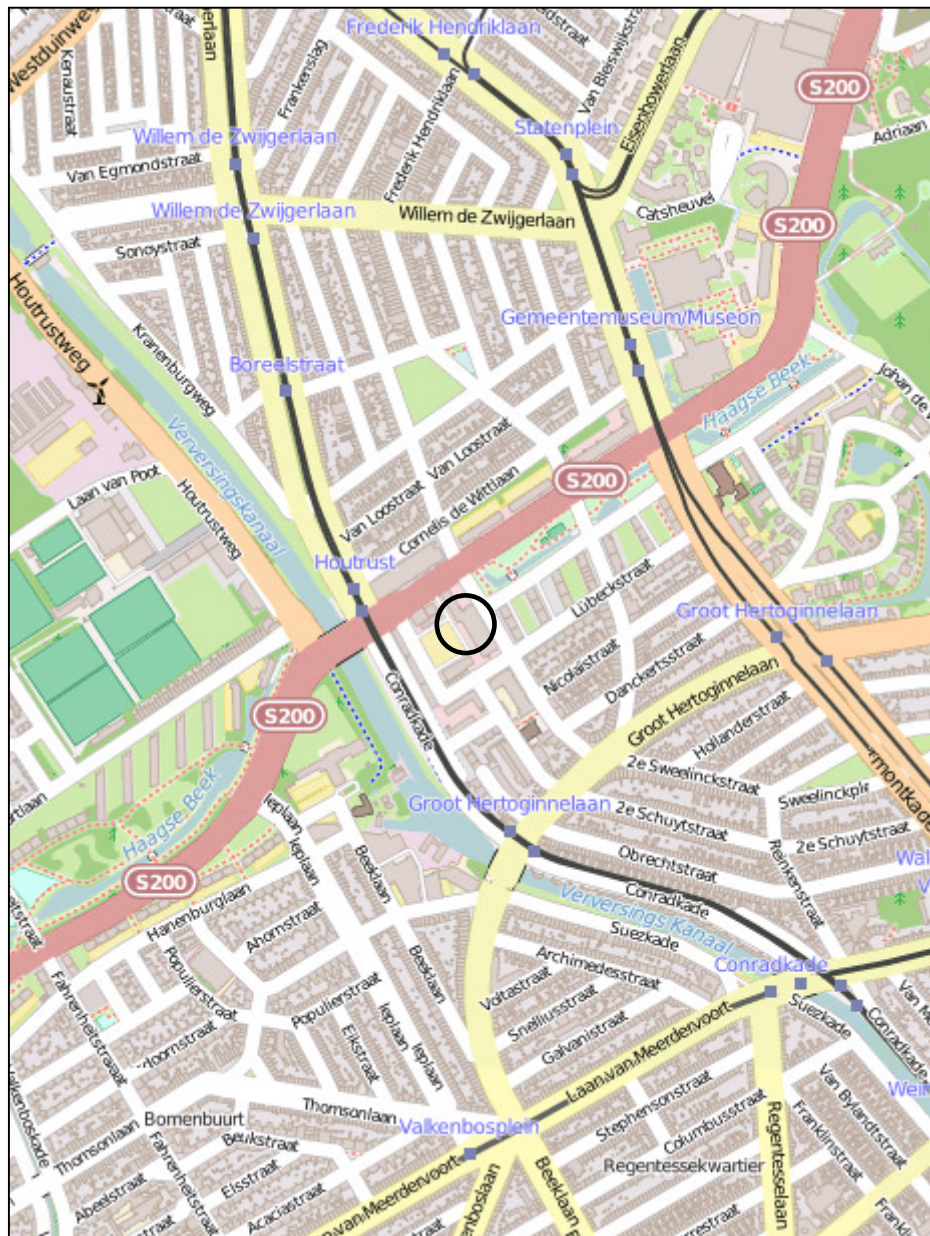
Naar aanleiding van de ecologische quickscan wordt geadviseerd om:

- Aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar:
 - Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen in het gebouw (waaronder de kelders) om beschermde elementen aan te tonen dan wel uit te sluiten;
 - Mogelijke aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van gierzwaluwen in de te slopen gebouwen (mei t/m juli);
- Wanneer in het voorjaar of de zomer wordt gewerkt: voor de start van de werkzaamheden het projectgebied en de directe omgeving ('invloedsfeer van de werkzaamheden') te controleren op broedvogels. Indien broedende vogels aanwezig zijn, is het aan de deskundige om te bepalen of met de werkzaamheden kan worden aangevangen;
- Tijdens de werkzaamheden alert te zijn op het voorkomen van (beschermde) dieren op en rond het projectgebied. Bij het voorkomen van (beschermde) dieren, deze de tijd te gunnen om te kunnen vluchten;
- Indien men onverwachts zwaarder (Tabel 2 of 3) beschermde soorten aantreft, altijd het advies van een deskundige te raadplegen;
- Bij twijfel over de aanwezigheid van beschermde soorten de hulp van een deskundige in te roepen.

REFERENTIELIJST

- Beschermde natuurgebieden. <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=ehs>
- Diepenbeek, A. van (1999). *Veldgids Diersporen. Sporen van gewervelde landdieren*. Uitgeverij KNNV.
- Koning, J. de; Broek, JW van den; Meyere, D. de & Bruens, H. (2009). *Dendrologie van de lage landen*. Uitgeverij KNNV.
- Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, *Zoogdieren van West-Europa*. 2^e druk 2003 VZZ. Uitgeverij KNNV.
- Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen en R.P.W.H. Felix (1993). *Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld*. 4^e geheel herziene druk. RAVON.
- Meijden, R. van der (2004). *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Uitgeverij Wolters-Noordhoff.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2005). *Tabellen soorten Flora- en faunawet*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1979). *Vogelrichtlijn. 79/409/EEG*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Vrijstellingsregeling (2005). *AMvB "artikel 75". Besluit houdende wijzigingen van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en Faunawet en enkele andere wijzigingen*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1998). *Natuurbeschermingswet 1998*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (1992). *Europese Habitat Richtlijn. 92/43/EEG*.
- Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2002). *Atlas van de Nederlandse libellen - Nederlandse fauna 4*. KNNV, EIS.
- Nie, H.W. de (1996). *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. Provincie Zuid-Holland. Ecologische Hoofdstructuur.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998 - 2000 - Nederlandse fauna 5*. KNNV & EIS.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland en Vogelbescherming Nederland (2005). *Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels*. Tirion Uitgevers
- Staatsblad, nr. 402 (1998). *Flora- en Faunawet*. Wet van 25 mei 1998, houdende regels ter bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten.
- Staatsblad, nr. 501 (2004). *Besluit van 10 september 2004 houdende wijzigingen van een aantal, algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*.
- Staatscourant nr. 220 (2001). *Bekendmaking lijsten beschermde soorten*.
- Staatscourant nr. 51 (2002). *Regeling aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*.
- Stichting Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (RAVON). www.ravon.nl
- Stichting Zoogdierwerkgroep Zuid-Holland. www.zwgzh.nl
- Waarnemingen van flora en fauna. www.telmee.nl
- Zoogdieratlas. www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 1 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

= Projectgebied

BIJLAGE 2 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland loopt de bescherming van natuur via twee sporen. Enerzijds is er bescherming van natuurgebieden. Anderzijds is er de bescherming van soorten flora (planten) en fauna (dieren). In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving in zake de Natuurbeschermingswet 1998, Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) en de Flora- en faunawet.

GEBIEDSBESCHERMING

Natuurbeschermingswet 1998

De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte. Onder deze bescherming vallen de volgende gebiedsoorten: Natura 2000-gebieden (dit zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn), Beschermde Natuurmonumenten en gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands), worden ook beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet 1998.

De in dit rapport beschreven toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied ligt en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Zo nee, dan is verder onderzoek niet nodig, zo ja, dan is een aanvullende toetsing nodig waarbij wordt vastgesteld of er sprake is van een negatief effect.

Natuurnetwerk Nederland

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder Natuurnetwerk Nederland (NNN, voormalige Ecologische Hoofdstructuur) vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de NNN het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

SOORTENBESCHERMING (FLORA- EN FAUNAWET)

Bescherming van kwetsbare en zeldzame flora en fauna is geregeld in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. Daarbij is het niet van belang of dat specifieke gebied ook wettelijk beschermd wordt. Binnen de Flora- en faunawet geldt een beschermingsregime dat uitgaat van drie klassen (ingedeeld in tabellen) en daarnaast vogels als aparte categorie. Afhankelijk van de status van een soort moet bij de aantasting van exemplaren bij plannen, projecten of activiteiten een ontheffing op de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Bescherming van licht naar zwaar is als volgt:

Tabel 1-soorten

Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Echter voor deze soorten blijft de algemene zorgplicht van kracht.

Tabel 2-soorten

Voor de Tabel 2-soorten kan gewerkt worden met een door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) goedgekeurde gedragscode of met een ontheffing. Indien aanwezige Tabel 2-soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Tabel 3-soorten

Voor de Tabel 3-soorten dient in het geval van ruimtelijke ontwikkeling gewerkt te worden onder een ontheffing. Bij werkzaamheden die vallen onder beheer & onderhoud en beheer & gebruik kan ook met een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Indien aanwezige Tabel 3 soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Indien er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Om er zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van de opgestelde mitigerende maatregelen een ontheffing bij het Ministerie van EL&I worden aangevraagd. Indien het Ministerie van EL&I akkoord gaat met de mitigerende maatregelen, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Vogels

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorg dragen dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd wordt. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is de zorgplicht opgenomen. Onderstaand wordt de zorgplicht weergegeven, zoals is opgenomen in Artikel 2 van de Flora- en faunawet.

- Lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verboden handelingen

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten en dieren.

RODE LIJSTEN

Op grond van het Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009 houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna (Minister van LNV, 2004) zijn gevoelige, kwetsbare, bedreigde, ernstige bedreigde en verdwenen dier- en plantensoorten opgenomen in een nationale Rode Lijst. Aan deze soorten moet volgens het besluit bijzondere aandacht worden besteed voor wat betreft de instandhouding. De Rode Lijst geeft de soorten van de lijst dus geen afzonderlijke juridische beschermingsstatus, maar geeft wel aan dat er in het (soorten)beleid rekening gehouden moet worden met de instandhouding van de betreffende soorten. Wanneer er op provinciaal niveau beleid ten aanzien van bepaalde Rode Lijstsoorten is vastgesteld, dan dient dit beleid als afwegingskader in de besluitvorming rond plannen die in gaan tegen dit beleid.

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

Foto 1: roosters mogelijke ingang voor vleermuizen

Foto 2: uitzicht vanuit het pand

Foto 3: overzicht gebouw

Foto 4: stenenmuur met muurplanten

Foto 5: Kelder met water

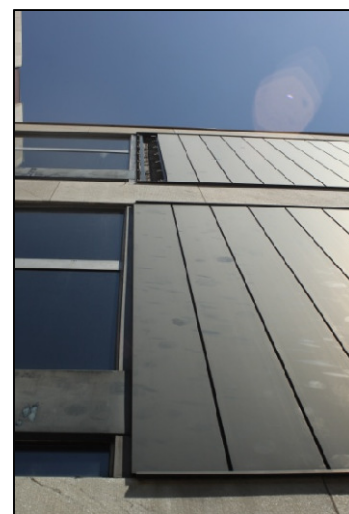

Foto 6: mogelijke ingang voor vleermuizen

